

Slovenski dom

Stev. 196.

V Ljubljani, torek 29. avgusta 1939

Leto VI

Besede, ki nosijo mir ali vojno:

Hendersonovo pismo Hitlerju obsega 800 besed

London, 29. avg. o. Ko je sredič veleposlanik Henderson odpotoval v Berlin z letalom, so v Londonu izražali mnenje, da je sedaj izbira za vojno ali mir v rokah Adolfa Hitlerja. Henderson je takoj po svojem prihodu v Berlin odšel v kancersko palačo in mu izročil angleški odgovor.

Hendersona so pred kancersko palačo sprejeli z vojaškimi častmi

Berlin, 29. avg. o. Angleški veleposlanik sir Neville Henderson je prišel v nemško kancersko palačo ob 22.35. Še poprej se je namreč ustavil v francoskem veleposlaništvu in francoskemu veleposlaniku Coulandreu dostavil prepis svojega pisma, ki ga je nesel Hitlerju.

Ko je prišel pred kancersko palačo, je bila tam postavljena častna četa z godbo in z zastavo na čelu. Angleškemu veleposlaniku so takoj izkazali izredne časti, ki sicer pri takih diplomatskih sprejemih niso običajne.

Veleposlanika sta pred stopniščem kancerske palače sprejela državni minister Meisner in dr. Schmidt, ter ga slovesno po slavnostnem stopnišču odvedla v kabinet kancerske palače.

V kabinetu je bil pri Hitlerju že zunanji minister von Ribbentrop. Henderson je izročil Hitlerju pismo, sporočilo angleške vlade, ki obsega točno 800 besed. Nato se je razvil razgovor med vsemi tremi, in se zaključil ob 23.40, ko je Henderson zapustil kancersko palačo.

Kratko uradno poročilo nemške vlade

Berlin, 29. avg. o. Takoj po odhodu angleškega veleposlanika sir Nevilla Hendersona, je nemška vlada objavila uradno poročilo, v katerem kratko pravi, da je sir Neville Henderson izročil nemški vladi pismo, sporočilo angleške vlade.

V Berlinu ni žel nocoj nikdo spat

Berlin, 29. avg. o. Ogromne množice Berlinčanov so se sredič proti osmi uri začele valiti proti Wilhelmstrasse, kjer je kancerska palača in nemško zunanje ministrstvo. Izvedelo se je, da bo angleški veleposlanik sir Neville Henderson pristal v Berlinu kmalu po 20. uri. Redkokdaj je bilo v tem delu mesta Berlina toliko ljudi, kakor ob teh urah.

Veliki zvočniki so vso noč prenašali med ljudi poslednje vesti, vse se pa je zanimalo za to, kakšno pismo je prinesel Henderson in kakšna bo odločitev na podlagi tega pisma. Vso noč so se po berlinskih ulicah valile ogromne množice ljudi, ki so čakale na objavo važnih vladnih sklepov.

Prav tako so tudi po stanovanjih luči gorele vso noč, znak, da ljudje niso šli spat, ampak da so čakali na to, kako se bo razpletla kriza, ki je prišla do vrhunca.

Kakšna je bila vsebina pisma

London, 29. avgusta. m. V vseh angleških krogih vlada veliko zanimanje za današnje popoldansko sejo parlamenta, na kateri bo predsednik vlade Chamberlain podal vsebino angleškega odgovora nemškemu kancerskemu Hitlerju. Čeprav o vsebini odgovora angleške vlade, ki ga je v Berlinu odnesel angleški veleposlanik Henderson, ni še znanega nič konkretnega, vendar dobro poučeni krogi zatrjujejo,

da je ta nota napisana v odločnem tonu, toda kljub temu pušča na široko odprta vrata za nadaljnje razgovore. Britanska vlada je po informacijah istih krogov odstopila od svojih prvotnih predlogov, da bi se vzpostavilo nemško-poljsko premirje.

V svojem odgovoru angleška vlada znova poudarja, da bo ostala zvesta in da bo v celoti izpolnila vse svoje obveznosti, ki jih je dala posameznim državam. Toda kljub temu je angleška vlada prepričana, da se med Berlinom in Varšavo še vedno lahko najde mirna rešitev. Anglija je celo pripravljena posredovati v nemško-poljskem sporu, če bi bila poklicana.

Ostali del odgovora se bavi s Hitlerjevimi predlogi za rešitev angleško-nemških odnosov, končno pa z raznimi mednarodnimi vprašanji, ki naj bi se pretresali na prvi mednarodni konferenci.

London, 29. avgusta. m. Angleški odgovor na predloge, ki jih je Henderson prinesel iz Berlina v London, vsebuje po informacijah dobro poučenih krogov čvrsto odločenost Anglije, da vztraja na strani Poljske. Angleška vlada pa v svojem od-

govoru kljub temu poudarja, da bi bilo najbolje, če bi se spori med Nemčijo in Poljsko na miren način poravnali. Britanska vlada je opustila prejšnjo idejo o večdnem premirju, ker se je prepričala, da je Nemčija ne bi hotela sprejeti.

Zato predlaga neposredna pogajanja med Berlinom in Varšavo. Ta pogajanja naj bi se začela takoj, čim bi bilo vzpostavljeno mirno ozračje. Če pa bi neposredna pogajanja med Berlinom in Varšavo dovedla do mirnejšega položaja, je angleška vlada pripravljena raz-

pravljati o splošnih vprašanjih, ki jih kancerski Hitler omenja v svojih predlogih. Pod vprašanji, o katerih naj bi se razpravljalo, angleška vlada razumeva tudi vprašanje razorožitve, vprašanje kolonij, kakor tudi vprašanje gospodarske ureditve Evrope.

Angleški krogi mislijo, da bi bila Anglija pripravljena Nemčiji pod gotovimi pogoji nuditi finančno podporo, to pa v trenutku, ko bi Nemčija izvršila preorientacijo svojega gospodarstva na mirnodobne odnose.

Poljska se že pripravlja na vojaški napad

Varšava, 29. avgusta. m. Po informacijah, ki jih je dobila poljska vlada do večerja zvečer, je angleški veleposlanik v Berlinu Henderson izročil odgovor angleške vlade kancerskemu Hitlerju, in sicer med 10 in 11 uro. Dobro poučeni krogi zatrjujejo, da ta odgovor angleške vlade najbrž ne truje, da bo zadovoljil nemške vlade, ker se je Anglija odločno postavila na stran Poljske, ki je pripravljena stopiti takoj v vojno, čim bi bila napadena.

V Varšavi je sredič prevladovalo prepričanje, da je treba vsak trenutek pričakovati vojnega spopada, seveda če Nemčija le ne bi hotela popustiti. Isti krogi tudi zatrjujejo, da Poljska popolnoma mirno čaka na prvi vojaški napad z nepopolnoma samostojnosti in neodvisnosti Slova-

zemlja, kaj šele cele pokrajine. V vseh varšavskih krogih se opaža, da je vojna živceve že dosegla svoj vrhunec ter da je vsak trenutek treba pričakovati odločitve o vojni ali o miru. Vsa Poljska se s mrzlično naglico pripravlja na vojno. V Varšavi koplje rove po ulicah in v predmestju do 20.000 ljudi. Vsa poljska meja proti Nemčiji je zaprta. Ustavljen je tudi ves železniški, telefonski in ostali promet.

Poljska ima pod orožjem 2 milijona mož

Varšava, 29. avg. o. Poučeni krogi izjavljajo, da ima sedaj Poljska zbranih vzdolž meje proti Nemčiji nad dva milijona mož.

Slovaška vlada je objavila proglas, da so nemške čete zasedle Slovaško

Bratislava, 29. avgusta. o. Sredič je predsednik slovaške vlade dr. Tiso objavil poseben proglas na slovaški narod. Ta proglas so že ponoči prenašale vse slovaške postaje, danes ga pa v veliki obliki na prvem mestu objavljajo slovaški listi.

Predsednik vlade dr. Tiso sporoča v tem proglasu slovaškemu narodu, da se mora Slovaška zaščititi pred tem, da bi Poljska grozila samostojnosti in neodvisnosti Slova-

ške. Pred te nevarnostjo je treba Slovaško zaščititi in zato je v zvezi s pogodbami, ki vežejo Nemčijo in Slovaško, nemška vojska stopila na slovaška tla.

Proglas zaključuje z besedami, da se bodo nemške čete borile ob strani junaških slovaških čet ramo ob ramo. Slovaško ljudstvo pa naj zastopnike prijateljskega naroda najlepše sprejme.

Današnji italijanski listi pišejo zelo pesimistično

Rim, 29. avgusta. o. Vsi današnji rimski jutranjki pišejo obširno o napetem mednarodnem položaju, in pravijo, da je sedaj stanje že skoraj brezupno. Listi podčrtujejo, da so milijoni mož pod orožjem in samo čakajo na povelje. Ogromne armade so zbrane ob Visli, ob Renu, pod Karpaty, na Alpah in na mejah.

Železniške, zračne, pomorske in telefonske zveze so skoraj popolnoma prekinjene med glavnimi evropskimi veselišči, kjer vse stoji s puško ob nogi.

Izjavi dr. Vladka Mačka in novega notranjega ministra

Belgrad, 29. avg. m. Včeraj so novoimenovani ministri vlade narodnega sporazuma prevzeli svoje v svojih resorih. Posle so prevzeli od svojih prednikov notranji minister Stanoje Mihaldžić, finančni minister dr. Šutej, pravosodni minister Laza Marković, kmetijski minister dr. Branko Čubrilo, minister za telesno vzgojo ljudstva Jevrem Tomić, minister za socialno politiko in ljudsko zdravje dr. Srdjan Budisavljević, poštni minister dr. Torbar in minister za trgovino in industrijo dr. Ivo Andres.

Izjava novega notranjega ministra

Po prevzemu poslova v notranjem ministrstvu je novi notranji minister Stanoje Mihaldžić izjavil, da se bo trudil, da popravil upravo ter smatra, da svoboda naroda in ljudstva in svoboda države zaslužijo dobro upravo. Od svojih organov bo zahteval, da morajo imeti v prvi vrsti pred očmi državne interese, da morajo pravilno, zanesljivo in z razumevanjem izvajati zakone, čuvati in spoštovati osebnost vsakega državljanca brez razlike, preganjati pa le tiste, ki se po zakonu in v javnem interesu morajo kaznovati. Svojo kratko izjavo je novi notranji minister Mihaldžić končal s temi besedami: »Naš poklic in naši posli so dovolj znani javnosti ter ni umestno, da se vnaprej go-

vori, kaj hočemo in česa nečemo, temveč da to, kar storimo, dobro storimo.«

Dr. Maček izjavlja

Včeraj dopoldne so časnikarji stalno zasledovali podpredsednika vlade dr. Vladka Mačka ter mu postavljali najrazličnejša vprašanja, s katerimi so hoteli dobiti od dr. Mačka kakšno izjavo. V hotelu »Srbski kralj« je dr. Maček na takšno vprašanje odgovoril: »Opustite besede, prišli smo, da nekaj naredimo. Vidim, da je ves Belgrad za sporazum s Hrvati. Razen tega pa vidim tudi, da od tega sporazuma srbski narod pričakuje demokratskih svobod in za vso Srbijo. Bodite prepričani, da bomo vse svoje sile posvetili temu, da tudi srbski narod v tem pričakovanju ne bo doživel razočaranja.«

Včeraj je imelo sestanek vodstvo bivše zemljoradniške stranke. Na njem so člani vodstva bivših zemljoradnikov povsem odobrili vstop dr. Br. Čubriločevića v vlado narodnega sporazuma. Člani izvršilnega odbora bivše demokratske stranke so prav tako imeli včeraj dopoldne in popoldne svoje zborovanje na stanovanju šefa bivše demokratske stranke Ljubomira Davidovića. Vsi govorniki so razpravljali o vprašanju stališča, ki ga bo bivša demokratska stranka zavzela nasproti sporazumu, sklenjenemu s Hrvati. Konferenca demokratov se je danes dopoldne nadaljevala ter v času, ko to poročamo, še traja.

Danes ali pa jutri se bo sestel tudi bivši glavni odbor bivše narodno-radikalne stranke ter bo prav tako razpravljal o stališču, ki ga bo ta politična skupina zavzela do sporazuma s Hrvati. Iz te skupine je prišel v vlado dr. Laza Marković.

Dr. Maček odpotoval

Belgrad, 29. avg. m. S sredičnim drugim brzovlakom je ob 11.10 odpotoval v Zagreb na sestanek hrvaških narodnih poslancev podpredsednik vlade dr. Maček. Z njim so se odpravljali tudi hrvaški ministri: dr. Andres, dr. Torbar in minister brez listnice dr. Smoljan. Na postajo sta jih spremljala ministri dr. Šutej in dr. Budisavljević ter višje uradništvo iz predsedništva vlade in notranjega ministrstva.

Žarek upanja v današnjih londonskih listih

London, 29. avg. o. Današnji londonski jutranjki objavljajo obširna poročila o mednarodnem položaju. Zanimivo je, da so listi skoraj vsi previdno optimistični. Sicer vsi listi pišejo, da je položaj silno resen, vendar pa je možen še ugoden izhod zaradi tega:

1. Sestanek med Hitlerjem in Hendersonom ponoči je bil zelo dolga.

2. Takoj po sestanku s Hendersonom je Hitler sklical vse svoje glavne sodelavce in imel z njimi zelo dolga razgovora.

Listi menijo, da bo še mogoče preprečiti spopad, ker je angleški odgovor na široko odprl vrata za pogajanja.

Belgija skuša posredovati v zadnji minuti

Bruselj, 29. avg. o. Belgijska vlada se je sredič nenadoma sestala na novo sejo, da bi bila že popoldne seja kraljevske vlade. Na nočno sejo so prihitali vsi člani vlade in je trajala vso popoldne.

Takoj po seji je predsednik vlade Pierlot sprejel zaporedoma angleškega, francoskega, italijanskega, nemškega in poljskega veleposlanika.

Poučeni krogi so prepričani, da se je belgijska vlada odločila za posredovanje v grozečem spopadu.

Roosevelt kongresu »Pax Romana«

»Moliti moramo za mir!«

Washington, 29. avg. AA. Havas. Predsednik USA, Roosevelt, je poslal udeležencem kongresa »Pax Romana« poslanico. V njej pravi med drugim: Moliti moramo za mir. V duhu moramo stalno misliti na mir. Potrebno je, da gojimo vero, da bodo kljub vsemu, kar doživljamo in kar nam jemlje pogum, zmagali nasveti razuma, tako da se bo spor uredil z razumno arbitražo, ne pa z orožjem.

Roosevelt bo takoj sklical kongres

Washington, 29. avg. AA. Havas. Tekst za sklicanje kongresa na izredno zasedanje je pripravljen. Čaka le še na Rooseveltov podpis. Predsednik USA čaka po izjavi, ki jo je sam dal, ugodnega trenutka ali ure, ko bi utegnil konflikt postati neizogiben. Splošno prepričanje je, da bo kongres na strani predsednika in da bo pomagal Franciji in Veliki Britaniji, vendar pa to, da USA ne pojde v vojno. Vsekakor bo pa razvoj v Evropi odločilnega pomena. Zdi prevladuje vtis, da želi ameriška vlada izglasovanje nevtralnostnega zakona v smislu Bloomovega načrta, ki pa ga je, kakor je znano, predsednik Roosevelt poprej odklanjal.

Sovjeti umaknili čete s poljske meje

Varšava, 29. avg. AA. Reuter. Izvedelo se je, da so Sovjeti umaknili svoje čete s poljske meje, kjer so običajno imeli svoje garnizije, tako da Poljski s te strani ne grozi po podpisu nenapadalnega pakta med Sovjeti in Nemčijo nobena nevarnost.

Atentat na Poljskem

Varšava, 29. avg. o. Sredič ob 23.45 je v garderobi na postaji Tarnov ob železniški progi Krakov-Lwow eksplodirala bomba. Sedem oseb je bilo ubitih, mnogo pa je ranjenih. Postaja je deloma porušena. Oblasti so zaprle dva Nemca in več članov nemške manjšine. Oba Nemca bi naj bila prinesla v shrambo kovček, v katerem je bila bomba.

Nemčija je vojaško pripravljena

Berlin, 29. avgusta. m. Včeraj dopoldne ob 10 so bile vse vojaške priprave v Nemčiji končane. Berlin, 29. avgusta. m. Po mestu so objavljene pozivi za vpoklic novih letnikov pod orožje. Ta vpoklic se nanaša na letnike 1906, 1907, 1910, 1911 in 1918. Vsi ti vojaški obvezniki se morajo javiti prvo nedeljo meseca septembra na določeni mestih.

Sovjeti bodo ratificirali pogodbo z Nemčijo čez 3 dni

Moskva, 29. avgusta. AA. Havas: Moskovski vrhovni sovjet ne bo ratificiral nemško-sovjetskega nenapadalnega pakta, preden ne sprejme zakonov o zboljanju kmetijstva in novega vojaškega zakona, to se pravi čez 2 ali 3 dni, da se ne bi zdelo ratifikacija glavna točka dnevnega reda tega izrednega zasedanja sklicanega po podpisu nenapadalnega pakta med zastopniki Sovjetske Rusije in Nemčije. Po drugi strani pa izjavljajo, da ne bodo govorili o možnosti razširjanja vojaškega roka.

Mobilizacija na Nizozemskem

Haag, 29. avgusta. o. Vsi današnji nizozemski listi objavljajo proglas o mobilizaciji in pišejo o razlogih, zakaj je bila oklicana. Na Nizozemskem so vpoklicali vse moške vojne obveznike od 18 do 33 let.

Sredič je govorila po radu nizozemska kraljica Vilijemina. V svojem govoru je opozarjala prebivalstvo, da naj bo mirno in da so bile razne vojaške odredbe objavljene samo zato, da bi lahko Nizozemska branila svoje nevtralnost.

Meja med Nemčijo in Francijo zaprta

Pariz, 29. avgusta. o. Od sredič ob 18 dalje je zaprta meja med Francijo in Nemčijo: Francoski vlaki vozijo samo do nemških obmejnih postaj. Prav tako je zaprta meja med Belgijo in Nemčijo.

Angleški parlament se sestane popoldne med tem pa se Anglija mrzlično pripravlja

London, 29. avgusta. o. Danes popoldne ob pol 3 bo seja angleškega parlamenta in bo na seji podal Chamberlain kratko izjavo o tem, kaj je angleška vlada po Hendersonu sporočila kancerskemu Hitlerju. V Londonu so prepričani, da bo Henderson danes dopoldne pravočasno prihital iz Berlina in prinesel nemški odgovor na Chamberlainovo pismo. Zato bo Chamberlainova izjava v parlamentu izredno važna.

Medtem pa se Anglija mrzlično pripravlja na vse možnosti. Med Anglijo in ostalimi deli sveta

je ukinjen ves zasebni telefonski promet. Časnikarji svojih poročil ne morejo več dati po telefonu, ampak jih morajo brzojavljati. Vsa brzojavna poročila pa so na poštah cenzurirana. Prav tako so bile slične cenzurne odredbe vpeljane v ostalih delih angleške imperije, posebno pa v kolonijah. Nad Singapurjem je proglašeno obsešno stanje.

Med Malto in Italijo je od včeraj naprej ukinjen ves potniški in poštni promet.

Milijonska afera pred celjskim sodiščem

Zagovarjati se mora prevalske notar dr. Dušan Senčar z dvema posestnikoma

Celje, 29. avgusta.

Pred senatom okrožnega sodišča v Celju, kateremu predseduje s. o. s. g. dr. Dolničar, se je pričela danes ob 8 ena najobsejnejših razprav, kar jih je imelo celjsko okrožno sodišče, namreč razprava proti 51 letnemu javnemu notarju g. dr. Senčarju Dušanu iz Prevalj, 40 letnemu posestniku in lesnemu trgovcu g. Sedeju Karolu iz Prevalj, 50 letnemu lesnemu trgovcu in posestniku Veržunu Ivanu iz Črenč pri Dravogradu in 63 letnemu posestniku Kralju Matežu iz Prevalj. Dr. Senčar je bil na ta način, da je bil v Prevaljah oškodovan gospodarski kredit Ilirske rudarske družbe in spravi njen kredit v resno nevarnost s tem, da je na zboru upnikov meseca aprila 1935 pri konkurznem sodišču v Mariboru navtežil upnikom in konkurznemu sodišču, da ni niti kritja za konkurzne stroške, dočim je predlagal na okrajnem sodišču v Prevaljah za Konsumno društvo za Mežiško dolino terjatev zoper Ilirsko rudarsko družbo zaradi 114.189 din z izvršbo s prisilno upravo ter se dal postaviti za prisilnega upravitelja. V jeseni leta 1935. je navtežil tudi vknjiženi upnici Prvi hrvaške štedionice, podružnici v Mariboru, da nepremičnine Ilirske rudarske družbe niso toliko vredne, da bi prišla do kritja svoje terjatve v znesku 2.000.000 din, namesto da bi kot bivši sodni poverjenik in kot dolgoletni pravni zastopnik Ilirske rudarske družbe na osnovi zapiščenosti cenitve za l. 1921. opozoril na njeno aktivnost in dal pobudo za prostovoljno prodajo nepremičnin in za poplačilo vseh njenih upnikov. Obtožnica nadalje navaja, da sta gg. Sedej Karol in Kralj Matež na okrajnem sodišču v Prevaljah kot sodna cenilca v izvršilni stvari Prve hrvaške štedionice zoper Ilirsko rudarsko družbo v Prevaljah podala zaradi 100.000 din pod prisego lažno izvedenisko mnenje, ker sta ocenila za javno določene nepremičnine Ilirske rudarske družbe samo na 2.538.270 din, dočim je znašala prava in resnična vrednost teh nepremičnin mnogo več. Nadalje, da je g. dr. Senčar Dušan kot sodni poverjenik, torej kot državni uslužbenec, overil s svojim podpisom sodni akt, odnosno cenilni zapisnik okrajnega sodišča v Prevaljah z neresnično vsebino, da je namreč celotno nepremično premoženje Ilirske družbe vredno komaj 2.538.270 din, čeprav je kot dolgoletni pravni zastopnik IRD in kot zapiščenosti poverjenik dobro vedel, da je znašala resnična in pravna vrednost mnogo več. Obtožnica obtožuje dr. Senčarja, Sedeja in Veržuna, da so v l. 1935-36 z nakupovanjem hranilnih knjižic Prve hrvaške štedionice do zneska 2.000.000 din za ceno 40 do 50% nominalne vrednosti porabili zase prekomerno imovinsko korist na 1.000.000 din, izkoriščajoč pri tem težko stanje drugih sogododnikov — vlagateljev in njihovo nevednost glede varnosti hranilnih vlog. To so storili, da bi osebno prevzeli terjatve Prve hrvaške štedionice proti Ilirski družbi v znesku 2.000.000 din. Veržun Ivan je pred prisilno dražbo nepremičnin Ilirske družbe, izkoriščaje lahkomišelnost svojega sogododnika Čepina Antona, ker si je dal od njega izstaviti nagradno menico v znesku 40.000 din kot plačilo zato, da on osebno ni dražil hiše na Visokih pečeh in da je prepustil to Čepinu Antonu za 67.500 dinarjev. Obtožnica pripoveduje, da je g. dr. Senčar kot sodni poverjenik v izvršilnem zastopanju okr. sodišča v Prevaljah v stvari Prve hrvaške štedionice zoper IRD zaradi 100.000 din poglavlil zakon z namero, da bi sebi, Sedeju in Veržunu koristil, Ilirsko rudarsko družbo pa oškodoval. Zoper stroge predpise zakonov je namreč opustil pritegniti k cenitvi 224 ha gozdnega zemljišča z nad 36.000 kub. metrov lesa in 184 ha njiv, stavbnih parcel itd. ter 95 stavb izvedene strokovnjake, katere je določilo apelacijsko sodišče. Obtožba navaja dalje posebno težke primere, da je dr. Senčar kot javni notar in dolgoletni stalni pravni zastopnik IRD v Prevaljah, s pooblastitvijo prevzel nezdravljivo pravno zastopstvo Konsumnega društva za Mežiško dolino proti IRD in izposloval sodno poravnavo zaradi terjatve 250.000 din in nato predlagal izvršbe ter s tem povzročil zavezani stranki ogromne stroške. Dalje je kot prisilni upravitelj Ilirske družbe pritegnil nase tudi vso oblast nad rudnikom, izločil iz vodstva ravnatelja in sodruženika Flaschbergerja Ivana ter dal na prisilni dražbi v Ljubljani rudnik prodati za 130.000 din, čeprav je bil rudnik vreden najmanj 1.500.000 dinarjev. Obtožen je, da kot likvidator Ilirske družbe ni ugovarjal penizki cenitvi nepremičnin in da dražbenemu naroku ni prisostvoval kot njen likvidator, temveč kot njen zastopnik in istočasno kot namestnik odvetnika dr. Stora iz Maribora za zahtevajočo stranko PHS in povrhu še osebno kot dražitelj in izdražitelj. Končno je še pred dražbenim narokom ustanovil konzorcij iz dr. Senčarja, Sedeja Karola in Veržuna ter prevzel jamstvo za izterljivost in kritje terjatve PHS do 2.000.000. Zasledoval je pri tem v prvi vrsti

svoje osebne in finančne interese konzorcija, čeprav je istočasno zastopal tudi interese PHS kot zahtevajoče stranke. Predlagal je svoj načrt, da konzorcij lahko odplača terjatve PHS zoper Ilirsko rudarsko družbo deloma s hranilnimi knjižicami. PHS je na ta načrt, iz bojazni, da sicer ne bi prišla do kritja, tudi pristala. Dr. Senčar, Sedej in Veržun so se potem z nakupom hranilnih knjižic okoristili z več kot 1.000.000, ne da bi dr. Senčar pritegnil v konzorcij tudi družabnike IRD, odnosno vsaj solastnika Flaschbergerja Ivana ter mu prepustil delež za pokritje njegove terjatve na nedvigljeni plači v znesku 321.592 din. To plačo je Flaschberger vložil v IRD, na prisilni dražbi pa njegova terjatev sploh ni prišla več do kritja.

V obrazložitvi navaja obtožnica pomen IRD, njen razvoj, premoženje in uspešno delovanje do l. 1935.

Vsa stvar pa je tako zavita, da bo imelo sodišče res zelo težko delo, predno bo izreklo razsodbo. Zaslišanih bo veliko število prič. Dr. Senčarja brani odvetnik dr. Stor Janko, tožitelj pa zastopa dr. Emil Štefanovič. Ob času poročila razprava še traja.

Trpljenje hrome starke

Maribor, 28. avgusta.

Nečuten primer je bil prijavljen te dni mariborskemu državnemu pravdnstvu. V prijavi je bilo navedeno, da se nahaja v ščavnici stara, 62 letna hroma žena pri svojem sinu, ki pušča svojo mater v strašni zanemarjenosti in trpljenju. Oblastvene poizvedbe so ta dogodek v celoti potrdile. 62 letna Terezija Repolusk je popolnoma hroma. Dolgo let je bolna na nogah, ki so ji nazadnje tudi odpovedale. Ne more se več niti gibanj. Nekaj let je skrbela za ubogo revo njena domovinska občina Sv. Benedikt v Slovenskih goricah, ko pa so na občini izvedeli, da si je sin uboge starke Anton Gorgek kupil lepo posestvo na ščavnici, so mu poslali bolno mater, naj on skrbi za njo, kakor je to njegova dolžnost. Sin pa je bolno mater nastanil v odprti šupi, ki ima le streho, poleg živinskega bleva. Tam jo je položil na voz, na katerem je le otep ovsnene slame, brez vsake rjuhe ali vzglavnika. Za odojo ji je dal staro preluknjano odojo. Edino družbo ji dela tu pes čuvar, ki je v šupi priklenjen. Muhe in mrčes gredo s psa na ubogo staro, ki se jih zaradi ohromelosti niti otepati ne more. Uta stoji tik poleg banovinske ceste, s katere dvigajo številni avtomobili neprestano oblake prahu, ki duši staro. Pogled na žensko je strašen in žalosten. Vse gre pod njo, strašno je zapuščen, okrog pa se širi nepopisen smrad. Tako leži reva tam že 14 dni ter gnije pri živem telesu. Njen sin je dejal orožnikom, da matere niti v svoj hlev ne more spraviti, ker bi mu ga zasmradila. Ravnanje s staro ženo je vzbudilo v vsej okolici splošno ogorčenje in vsa soseska zahteva, da se nesrečna spravi v kakšno hiralnico ali bolnišnico, ker v takih razmerah pri svojem sinu ne more ostati.

Mariborska občina dovolila prodajo sadja po vsem mestu

Maribor, 28. avgusta.

V Slovenskih goricah imajo letos obilno sadno letino. Niso toliko obrodila jabolka, kakor hruške, breskve in slive vseh vrst. Tega sadja je toliko, da se dreve kar šibi pod njim in kmetje ne vedo kam z božjim darom. Še jabolka ne morejo prodati, ker je izvoz zgodnjih vrst v Nemčijo sedaj ukinjen, hruške pa sploh ne morejo izvažati. Ni druge pomoči, kakor mariborski tro, na katerem je sedaj od dne do dne več sadja. Mariborski trg pa je na precej skritem prostoru, tja zaidejo le gospodinjice, drugi ljudje pa ne. Sadja bi se dosti več prodalo, če bi ga imeli ljudje tudi v drugih delih mesta kar pri roki, ne pa samo na trgu. Saj je sedaj sadje že tako poceni, da se dobi kilogram hrušk za dinar. Slovenskogoriške občine so po posredovanju svojega poslanca Spindlerja naslovile na mestno občino mariborsko posebno prošnjo, da bi lahko kmetje prodajali sadje na več krajih v mestu. Mariborska občina je pokazala za te težnje sadjarjev veliko razumevanje. Danes je bila posebna komisija pod vodstvom podžupana Zebota, ki si je ogledala v mestu razne prostore, ki bi prišli v poštev za prodajo sadja. Komisija je predlagala, naj bi sadje prodajali poleg tržnega prostora še pred postajo, v Prešernovi ulici, na Trgu Svobode, pred magdalenskim parkom ter še na nekaterih drugih širših ulicah. Povsod tu se bodo lahko ustavljali kmečki vozovi s sadjem ter se bo vršila prodaja odjemalcem. Gotovo se bo na ta način zelo dvignila potrošnja sadja v mestu, kar bo prišlo prav vsem, meščanom in sadjarjem.

Ljubljana od včeraj do danes

Močno je že kazalo včeraj za dež. Zvečer so se na nebu zgrnili gosti oblaki. Pa ni bilo prav nič hudega. Burja je na vzhodu temeljito pometala in brisala. Luna se je skrajša se motala med oblaki in grmadami, kmalu pa si je opomogla ter je posijala veselo in močno. Noč je bila prava lepa. Šele proti jutru se je nebo začelo znova oblačiti ter se je do kraja zloščilo. Posebnega vremenkega preobrata pa nam — po starih izkušnjah sodeč — vsaj do prve lunine spremembe skoraj ni pričakovati. Včeraj se je nekoliko ohladilo. Zdaj je vročina že v kraju. Še dva dni — na smo v septembru.

Mesto menja svoj obraz

Dan za dnem smo tudi v teh časih v našem mestu pričeli, kako se menjava zunanji obraz mesta. Gradbena delavnost je prav živahna. Največjo pozornost prav gotovo vzbuja nova palača banke Slavije. Zdaj v poslopiju teko še zadnja dela. Prav ponosno in mogočno stavbo je dobila Ljubljana s tem novim, lepim poslopijem. Središče mesta se je zdaj skoraj že dokončno uredilo v nekakšen reprezentativni poslovni center. Na vseh koncih in krajih mesta živahno zidajo. Pa tudi na cestah je vsak dan kaj novega. Vedno je kakšen del mesta razrit. Človeku se zdi kakor bi že kopali strelske järke, ko jo maha mimo velikih kupov, ki leže sredi ulic. Zdaj so začeli kopati tudi v Trnovem, kjer so ob bregu izkopali ploste järke, ki potekajo vzporedno s strugo. Mesto se na ta način kar naprej izpreminja. Kako bi pogledal star Ljubljančan, če bi jo zdajle po dvajsetih letih lepega dne spet prišel v našo belo Ljubljano!

Podlegel je hudim poškodbam

V bolnišnico je bil pripeljan Matevž Benedičič, delavec iz Železnikov. Podr ga je avto in mu prizadel tako hude poškodbe, da jim je včeraj podlegel. Zdravniki mu niso mogli več rešiti življenja. Dva prsta na roki je odrezala cirkularna žaga.

4 tatovi - pa 80 vlovov in tatvin

Maribor, 28. avgusta.

Pred nekaj dnevi se je posrečilo razkrinkati družbo štirih tatov in vlovilcev, ki so že štiri leta z neverjetno prednostjo in srečo izvrševali svoj tatinski posel v okolici Sv. Antona v Slovenskih goricah. Po njihovih delih so jih poznali v štirih okoliških farah, vendar pa je bilo dolgo časa vse prizadevanje orožnikov zaman, tako spretno so znali tatovi skrivati svoj nepošten poklic. Nazadnje so se pa le izdali in vse je sedaj začudeno, ker prav pri teh ljudeh ne bi bil nihče pričakoval takšne nepoštenosti. Aretirani so bili 33 letni posestnik Ivan Kos iz Cogetincev, njegov 16 letni pastorek Alojz Zelenko, tega stric 41 letni Franc Zelenko in pa 52 letni posestnik Jernej Zinič iz Cerkvenjaka. To tatinsko tolpo je odkril orožniška patrulja pri Sv. Antonu v Slovenskih goricah pod spretnim vodstvom narednika g. Ivana Molana.

Zaprti 16 letni Zelenko-Alojz je že kot učence ljudske šole kazal veliko zanimanje za tatinski posel in je moral po navodilih svojega očima Kosa Ivana zvesto in vedno sodelovati pri vseh vlovih in tatvinah štiri leta.

Omenjena orožniška patrulja je že štirinajst dni pred odkritjem stalno opazovala in zasledovala to družbo in ji končno vendar prišla na sled. Do sedaj je odkrili nad osemdeset vlovov in tatvin, katere je izvršila vlovilska družba. Zanimivo je bilo, ko so vlovilci gonili orožniki k večini posestnikov, ki so bili oškodovani. Kako so pri oškodovanih ti lopovi natančno znali pokazati in obrazložiti, kje so izvršili vlom in kakšni so prostori. Tako se je celo odkrilo, da več posestnikov do tega časa niti ni vedelo, da so jih zlikovci oškodovali za razne reči, ker so tako spretno imeli napravljen razno vlovilsko orodje, kakor n. pr. ključ, s katerimi so mirno hodili večkrat v klet nekaterih oškodovancev, ne da bi doleteli to opazili. Odesli so vse, kar jim je prišlo pod roke, največ seveda pijače in raznih življenjskih potrebščin, tudi obleke in razne posode niso pustili in so celo že po dnevu vladali. Najrajši pa so imeli, če je bilo kje kaj mastnega. Ukradli so tudi prašiče in celo teleta. Dogodil pa se je celo primer, da so lansko leto ukradli šest tednov staro tele, katero je sedaj dobil lastnik nazaj kot poldrugo leto staro telico. Jasno se vidi, kako je bila večina vlovov in tatvin dobro pripravljena in organizirana. Po odkritju te tolpe so se ljudje kar trumoma zbirali in odnašali svoje ukradene reči, ki so jih še našli pri zlikovcih.

Pri odkritju te vlovilske tolpe je vztrajno pomagal orožnikom antonjeviški župan g. Poljanec s svojim tajnikom, ki sta bila priči, kako so vlovilci opisovali in razkazovali svoje zločine. Zanimivo je tudi to, da je povod za izsleditev dala

delavcu pri Kregarju na Kodeljevem, Karlu Herfortu. V Snebrju pri Ljubljani so se igrali otroci. Uganjali so ga tako nerodne norčije, da je delavčevega sina zadela nesreča. Padel je ter si poškodoval noge v kolku.

France Brodar iz Dol je v tepežu močno osuval z nožem Franceta Sinkovca, kovaškega mojstra iz Moravč.

Štiriletni sinček tesarskega pomočnika iz Borovnice, France Debevec, je pogoltnil koščico. Zdravniki so ga osvobodili nerodne nadleže.

Trgovka s suho robo, Pavla Pogorelec iz Sodražice, je padla z motorja in se potolkla.

Vilice pri koleso so se zlomile Alojziju Rozmanu, krojaškemu pomočniku iz Godešiča. Rozman je padel ter se potolkel.

Takole ob nedeljah navadno bolniška kronika redno zabeleži več podobnih nesreč. Ljudje se podajajo s kolesi in z motorji kam na deželo, na obisk ali na izlet, pa se jim že pripeti kakšna nesreča, včasih hujaša, včasih lažja. Potem jih pa vzamejo v nego v bolnišnici, kjer jim naravnajo kosti, namazujejo rane in jih »polepijo«. Tako je, res: vsako veselje ima navadno tudi svoje senčnate strani.

Kmalu bo ljubljanski velesejem

Vsako leto spomladi in jeseni oživi veliki prostor tam pod Tivolijem. Iz vse države se zgrnejo prodajalci, pa tudi iz inozemstva jih pride mnogo. Posebno dobro je obiskani zlasti jesenski velesejem, ki so mu prirideljeli dali lepo zvenceči naslov »Ljubljana v jeseni«. Vesel, živahen vrvež za lep čas zajame od zgodnjega jutra pa do pozne noči ta prostor. Marsikakšna kupčija se sklene, stari znanci se srečajo in obujajo spomine, šolska mladina se zgrne od vse strani. Na veseličnem prostoru je vselej dobro preskrbljeno za jedajo in pijačo. Tisti, ki so si razstavne paviljone že ogledali, si zdaj ogledajo še druge »paviljone«, kjer se v enem samem navadno zadržijo tako dolgo, kakor v vseh drugih na velesejmu. Dobra kapljica in okusen prigrizek jih znata zadržati.

Roman cigana - muzikanta Kristijana Helda

Ljubljana, 29. avg.

Ponoči 5. septembra 1936, za časa jesenskega velesejma, so se odigrali ob Ljubljani in Gruberjevem prekopu žalostni prizori, prepri in pretepi med cigani, ki so taborili na Kodeljevem. Drugo jutro so našli v Ljubljani utopljenega 42 letnega cigana Helda Kristijana, znanega muzikanta. Imel je na glavi in drugod hude poškodbe. Iz teh okoliščin je takratna sodna komisija pravilno sklepala, da gre tu za umor cigana, ki je bil po končanem boju vržen v Ljubljano. Ljubljanska policija se je mnogo trudila, da bi pojasnila zagoneten umor cigana, ki je bil drugače prav robusten človek. Zaradi suma umora tega cigana je bilo že več ciganov zaprtih in v več mesečni kazenski preiskavi. Proti vsem pa je državno tožilstvo ustavilo kazenski progon zaradi pomanjkanja dokazov.

Kakor običajno, je prišlo med cigansko družino Kristijana Helda in drugimi do hudih nasprotij. Ta nasprotja so imela za posledico, da so naposled varnostne oblasti doznale za pravega morilca. Bil je to mlad cigan, nedorasel mladenič, ki se je izdaljal po dejanju pod različnimi imeni. Pred meseci je bil aretiran, ko se je vrnil iz Nemčije v našo državo. Mladi cigan se je priznal zločin. Pripovedoval je kratko, kako se je bil seznanil s ciganom Heldom tam na Stajerskem, kako sta prišla v Ljubljano, kjer sta nastopala na velesejmu, in kako je prišel med cigansko družino na Kodeljevem. Usodni nad 5. septembra so on, cigan Held in še neki drugi cigani lepo popivali po gostilnah in muzicirali. Sprli so se po zneje zaradi neke mlade ciganke Pepce. Pomirili so se in nato so šli proti Kodeljevemu. Med potjo je potem nastal prepri in cigana sta si skočila v lase. Mladi, šibki cigan je pobral velik kamen in udaril nasprotnika po glavi, da se je onesveščil. Mladi cigan pravi, da on ni vrzel Helda v Ljubljano, govore pa vse okoliščine za to, da je to storil on.

Veliki senat so tvorili sodniki okrožnega sodišča gg: Brelih kot senatni predsednik, Gorečan, dr. Fellahar, Kokalj in dr. Pompe kot sodniki. Razprava je bila tajna. Cigan je očitano dejanje v bistvu priznal. Mladi cigan se je zagovarjal s silobranom.

škoda, katero je eden od te tolpe naredil sam sebi, pa je nato hotel krivdo zvaliti na poštene ljudi. Prav ta škodoželjnost se je maščevala in mnogo pripomogla do tega, da so se zlikovci ujeli.

Skrivnost smrtne megle

Kje je profesor? Saj je moral vendar slišati strele, Zakaj ni prišel? Poseben občutek se je prijel detektiva. Zazdela se mu je, kakor da bi se nahajal v veliki mrtvašnici.

Nekje med mijavkajočimi mačkami je hreščala papiga. Nenadoma je začel lajati nek pes. Odmevalo je grozno in strahotno.

Devorny se je zdrznil. Iskati je treba! Profesorja bo že našel. Morda mu je treba še pomagati, je prepričeval samega sebe. Toda skoraj ni več dvomil o tem, da ga bo našel mrzlega in mrtvega. Obesnega ali ustreljenega, — ne, ustreljenega, to dela ropot. Morda pa zabodenega ali — umorjenega s strupenim plinom...

Duri za durmi je odpiral. Povsod je prižgal luč, preiskal vse kote, odprl vsako omaro in pogledal pod vsako mizo. Nikjer nič. Kaj so starca morda že prej odvlekli? Potem... je morda še živ.

Nenadoma ga je spreletel po udih kot bi ga zadel električni tok. Stal je pred vrati kopalnice. Nehote sta se njegovi roki stisnili v pest. Glej, skozi špranje pri vratih je prihajala luč, a vrata so bila zaklenjena, — od zunaj zaprta z zapahom!

Hip nato je Devorny odrinil vrata. Potem je zastrmel, bučljil nekaj sekund predse, a njegov razum se je branil, da bi razumel nekaj nepričakovane in neumljivega.

Tu je sedel tisti, ki ga je iskal. V prijetnem naslonjaču in ogrnjen z dragocenim večernim plaščem je sedel tam profesor, kadil cigaro in bral časopis. Zraven v banji pa se je kadila voda. Prijeten vonj po dobrem tobaku, pomešan s prav tako dobrim milom in mažami je napolnil zrak.

Z zadovoljnim nasmehom je mr. Mutachora zganil časopis. »Dobro večer, moj ljubi mladi prijatelj,« je dejal popolnoma mirno. »Veseli me, da vam je danes prišlo na misel, da ste me obiskali. Bi se radi kopali? Voda bo še kar zadosti topla!«

Počasi se je Devorny osvobodil osuplosti. Z vzdihom olajšanja je prijel za iztegnjeno roko in jo krepko stisnil.

»Hvala Bogu, — vi ste živ!« je vzkliznil. »Mislim sem že...« nato je prekinil samega sebe: »kaj niste ničesar slišali? Ropota, strelcov?«

Starec je pritrdil. »Seveda sem slišal. Pravkar sem bral o angleško-ruskih trgovinskih pogajanjih, ko so počili strelji. Jaz na to nič ne držim, mr. Kennibury! Saj vendar nima nobenega smisla. Dokler ne bodo Angleži imeli nobenih jamstev...«

»Midva sva vendar govorila o streljih,« ga je prekinil detektiv. »Zakaj niste prišli vendar ven? Imate sploh pojem, kako izgleda vaša zgornja soba?«

Profesor se je vzdignil in skomizgnil z rameni.

»Ven nisem prišel, ker sem bil zaprt,« je odvrnil kratko, toda ne neprijetno. »Povr pa bi tudi imelo malo smisla. Povejte vi sami: če vdero v vaše stanovanje roparji in hlastno iščejo gragocenost, ki tiči v vašem žepu, — kaj se boste takrat potrudili k tem ljudem? Jaz mislim, da ne!«

»Kaj veste, za čem je neznane ali pa neznanci stikali?« je vzkliznil Devorny presenečen.

»Celo zelo točno,« je potrdil stari muzažoke. »Pa pojdite, bova šla navzgor. Pri dobri kavi — pripravim vam jo prav lastnoročno — se klepeta še enkrat bolj prijetno.«

Stopil je naprej. Na stopnicah je nenadoma obstal in se obrnil k svojemu spremljevalcu.

»Tista dragocenost, ki so jo vlovilci iskali, sedi tukaj!« je šepnil tajinstveno in s kazalcem pomenljivo pokazal proti svojemu čelu.

XXIII.

»Torej razumete?« je vprašal, ko sta prišla v jedilnico.

Devorny je sicer zelo malo razumel, pa je pritrdilno prikimal, kar je starega vidno zadovoljilo. Poiskal je dve zaprašeni kavni skodelici, ki ju je brez posebne spretnosti lepo obrisal z brisačo. Nato je izginil.

Detektiv se je vrgel na stol in se prepustil svojim mislim. Pa ni imel za to nič preveč časa, kajti kmalu nato se je vrnil profesor z mlinčkom za kavo. Zdel se je resnejši in njegovo vedenje se je nekam spremenilo.

»V svoji delovni sobi sem si ogledal razdejanje,« je rekel in urno vrtil mlinček. Nenadoma se je začel hehetati. »Vi ste enemu izmed vlovilcev podarili spominček, — našel sem krvave sledove na okenski polici. Krasno, krasno! Dvakrat bi lahko pri vlovih streljal nanje, pa mi je zmanjkalo poguma. Vi imate več korajžje... korajžje — da tako bi dejal...«

»Pri vlovih?« je ponovil neverno Devorny. »Hočete s tem reči, da je bilo pri vas že večkrat vlomljeno?«

»Da, da,« je pritrdil Mutachora hitro in naglo prešteval s prsti: »ena, dve, tri... danes je bil že četrti vlom. Zmerom mislijo buteti, da bom jaz končno vendar vso stvar popisal na papirček. Se ne da nič pomagati! Tukaj sedi!« In spet je pokazal s prstom proti čelu.

»Zato torej tak vaš mir danes!« je odvrnil Devorny in zmajeval z glavo. »Videti je, da ste se že navadili na redne vlome?«

Od tu in tam

Predsedniku vlade in ostalim ministrom, ki so se v nedeljo pripeljali v Belgrad, so Belgrajčani priredili navdušen sprejem. Na postaji so jih pozdravili nekateri ministri iz prejšnje vlade ter načelniki iz posameznih ministrstev. Ljudje so v vzkljkih dali duška svojemu zadovoljstvu, da je bil dosežen sporazum s Hrvati, prav tako pa so navdušeno pozdravljali predsednika vlade. Enako slovesno je bil včeraj sprejet tudi podpredsednik vlade dr. Maček, ki je prisel v Belgrad s petimi svojimi ministri, ki so takoj nato prevzeli svoje resorje.

Vse stranke so pozdravile doseženi sporazum med Srbi in Hrvati. Vsi poudarjajo, da pomeni sprejetje sporazuma zgodovinski dogodek za našo državo, kajti po dvajsetih letih bodo Hrvatje složni sodelovali pri državnih poslih in nosili tudi del odgovornosti. Obenem je ta dogodek dvignil ugled naše države tudi na zunanji, kajti odsej more zunanji svet računati le z edino, složno in močno jugoslavijo. Tako piše tudi inozemsko časopisje, ki zlasti v Franciji pozdravlja sporazum v naši državi.

Predsednik vlade Dragiša Cvetković in podpredsednik dr. Vladko Maček sta prešla na tisoče pozdravnih brzojav, v katerih izražajo posiljatelji svoje veliko veselje, da je bil sporazum dosežen. Vsi pravijo, da je sklenjeni sporazum za toliko bolj pomemben, ker živi ves svet v silni napetosti in v strahu, če bo izbruhnila vojna. Naša država pa živi v miru na znotraj in na zunanji.

Novi ban banovine hrvatske, bivši poslanec hrvatske seljaške stranke dr. Ivan Šubašić je bil včeraj na Brdu in je pred knezom namestnikom Pavlom prisegel na ustavo. Takoj nato se je dr. Šubašić odpravil v Zagreb in je danes dopoldne prevzel banke posle od dosedanjega vršilca dolžnosti bana, sedanega notranjega ministra Stanoje Mihaldžića. Dr. Šubašić je star 47 let in je bil po poklicu odvjetnik.

Svoječasni glavni tajnik Hrvatske seljaške stranke dr. Jurij Krnjević, ki je vsa leta po uvedbi šestojanuarskega režima živel v tujini in sicer večinoma v Zenevi, se je pripeljal v Zagreb, da bo spet prevzel mesto glavnega tajnika stranke.

Bojno zastavo je v nedeljo izročil novi torpedovki »Zagreb« zagrebški župan dr. Teodor Pečič. Slovesnost se je vršila v splitski ladjedelnici v prisotnosti poveljnika obalske komande kontraadmirala Marijaševića, poveljnikov posameznih bojnih enot, zastopnika banovine in mestne občine v Splitu. Zagrebški župan je imel govor, v katerem je poudarjal simbolični pomen nove zastave, v enakem smislu pa je govoril tudi kontraadmiral Marijašević, ki je poudarjal, da pomeni dar mesta Zagreba posebno darilo za najnovejšo ladjo naše vojne mornarice.

Za 50 par pri kilogramu se bo počeniš s 1. septembrom pocenil sladkor. Vlada je bila izdala nedavno posebno uredbo, s katero je določila višjo odkupno ceno za sladkorno repo, ki je pri nas edina surovina, iz katere se pridobiva sladkor. Povišanje odkupne cene za sladkorno repo je bilo potrebno iz razloga, da bi dobili sadilni odnosno pridelovalci pese več veselja za sajenje in bi se na ta način dvignila tudi proizvodnja domačih sladkornih tovarn. Letos se je bilo namreč dogodilo, da smo doma pridobili premalo sladkorja in smo ga morali zato okrog 1000 vagonov kupiti v tujini. Da bi temu zlu odpravili, je vlada izdala tudi ukrep, da se začne graditi nova državna tovarna za sladkor v Šabcu. Da pa ne bi bili krajji, ki so od tovarn oddaljeni, prikrašani zaradi večjih prevoznih sredstev, se ustanavlja v Belgradu osrednja prodajalna za sladkor, ki bo določila enotne cene sladkorja, da bo po vsej državi enaka cena in da bo trgovci iz najbolj oddaljenega kraja dobili sladkor za isto ceno kakor tisti trgovci, ki bivajo v bližini tovarn. Obenem je bilo razglašeno, da se bo sladkor s prvim septembrom pocenil za pol dinarja pri kilogramu.

Zaradi petdeset dinarjev je ubil svojega prijatelja mešetar Rista Slavovič iz Štipa. S kmetom Tomom Zajkovičem sta se dogovorila, da bo Rista prodal njegovega konja in bo zato dobil petdeset dinarjev. Rista je konja prodal, toda Toma mu dogovorjene nagrade ni hotel izročiti. Iz tega se je rodil spor. Rista je na cesti pobral kamen in z njim udaril Toma po glavi. Zaradi težke poškodbe je Toma kmalu umrl.

Hrvatsko narodno zastopstvo se bo zbralo danes v Zagrebu k zasedanju. V ta namen so se vrnili v Zagreb vsi hrvatski ministri z dr. Mačkom vred. Dr. Maček bo podal poročilo o sporazumu, njegovemu pomenu ter o programu dela hrvatskih ministrov vladi. Zagrebčani bodo vsem priredili velike manifestacije. Poslanci bodo zborovali v sabornici na Radičevem trgu, koder je bilo pred 21 leti sklenjeno, da se Hrvatska odcepi od Ogrske in priključi Jugoslaviji.

Novi podban banovine Hrvatske je vseučiliški profesor dr. Ivo Krbeč, ki je sodeloval kot strokovnjak tudi pri sestavljanju besedila sporazuma. Star je 49 let. Znan je kot strokovnjak za upravno pravo, o katerem je napisal več del. Ukaz o imenovanju za podbana ga je doletel, ko se je nahajal na Triglavu. O svoji nalogi je povedal, da si je v svesti velikih težav, ki čakajo njega in bana dr. Šubašića, vendar pa je prepričan, da bodo z iskrenim delom vse izvršili, da bo ljudstvo zadovoljno.

Usmiljenko sta okradla sredi belega dneva in sredi najbolj prometne zagrebške ulice dva mlada roparja. Sestra je nosila v aktovki 5000 din, da bi plačala neke račune za bolnišnico usmiljenih sester. Na ulici pa sta pristopila k njej dva moška. Eden ji je potočnil iz roke aktovko, nakar sta obadva pobegnili v stransko ulico. Usmiljenka je takoj prijavila rop policiji, ki je že eno uro kasneje izsledila oba zlikovca in ju zaprla. Oba sta mlada, pa sta vendar že bila kaznovana zaradi tatvine in ropov vsaj najmanj po stokrat. Ves ukradeni denar je dobila usmiljenka povrnjen.

Sodnik, ki je bil član sodnega sveta, kateri je pred 40 leti obsodil na pet let ječe pokojnega Nikola Pašića, še sedaj živi v Jagodini. Aleksa Stevanovič je bil predložitelj kragujevskega okrajnega sodišča, ko se je bil pred 40 leti dogodil atentat na kralja Milana Obrenovića v Belgradu. Takoj so obtožili udeležbe pri atentatu vse pravke taktatne srbske radikalne stranke, zlasti pa Nikola Pašića in Aca Stanojevića. Stanojevič je bil opreščen, Pašić pa obsojen na pet let. Sodnik Stevanovič je bil nekaj let kasneje upokojen z malo pokojnino, pa sedaj pravi, da je bil po nedolžnem preganjanju Takrat je sodil po svoji najboljši vesti in ga zato boli, ker mu še danes očitajo, da je tisti, ki je pomagal obsoditi Pašića na ječo. Pozneje se je posvetil odvetništvu in klicu in zaslužil toliko, da je spravil h kruhu svojih šest otrok. Danes je star 85 let.

»N' mav čez izaro«

Zaposlitev inozemskih delavcev

Zaradi velikega pomanjkanja delovnih moči so nekateri podjetniki zaposlovali inozemske delavce brez vsakega dovoljenja. Zato je minister za delo izdal posebno uredbo, ki prepoveduje:

1. vsako najemanje delavcev v inozemstvu, tudi v protektoratu, bodisi po pooblaščenih ali potem inasertov;
2. vsako zaposlovanje inozemcev ali oseb brez državljanstva, ne da bi dotični zaposil za tovrstno dovoljenje pri delovnem uradu;
3. vsakršno prenakazovanje prisluženega denarja v inozemstvo brez dovoljenja deviznega urada.

Nastavitev in zaposlitev inozemskih delavcev je po tem takem mogoča samo z dovoljenjem in posredovanjem delovnega urada.

Obramba proti zračnim napadom

Vsem hišnim posestnikom se je toplo priporočilo, naj si čimprej oskrbijo vse potrebne pripomočke, ki se rabijo v obrambi proti napadom iz zraka. Vsak posestnik je dolžan, da si nabavi ročno brizgalnico, večji sod za vodo, zaboj s peskom, posebna omela, sekire, vrvi in domačo lekarno za prvo pomoč.

Zaradi pijače na cesti se smrtno ponesrečil

Iz Galicije pišejo: V nedeljo se je smrtno ponesrečil s kolesom Linart Zaver, Lipejev iz Apač, ko se je s svojima bratoma vozil domov iz Celovca, kjer je bil zaposlen kot krojaški pomočnik. Nesreča je zakrivil neki pijanec, ki se je kolesarjem nasproti približal na klanec pri Grabstaju. Linart je trčil ob njega in oba sta obležala nezavestna ob cesti. Ponesrečeni kolesar je prišel kmalu zopet k zavesti in nadaljevali so vožnjo. Pri Gregorcu v Abrijah pa je Linart zopet obnemogel. Spravili so ga v posteljo, kjer pa je kmalu nato izdihnil. Najbrž je pri padcu dobil težko poškodbo na glavi. Lipejev Linart je bil star šele 26 let. Kot pravi mladi Slovenec je bil vedno ponosen na svojo materino govorico. Kot dober pevec je sodeloval tudi v cerkvenem zboru. Bil

je vedno vesel in šaljiv fant, pa so ga zato ljudje radi videli v družbi. Zalosno preminulemu fantu naj bo zemljica lahka, žalujočim pa iskreno sožalje!

Ziljani bodo izgubili pašnike

Izpod Dobrača pišejo: »Letos zadnjič pasemo na planini od Smohorja do Vrat. Vse te planine so nam končnoveljavno vzete. Že sedaj nam je prepovedano pot preko meje, samo otroci do 10 let smejo po živino, ki pač ne zna brati prepovedi na velikih tablah, čeprav so napisane v treh jezikih. Mi pa samo od daleč gledamo, kako gradijo Italijani utrdbe in se čudimo, da imajo ob nemški meji tudi slovenske napise. Ker Jugoslovani nikoli ni na naše gore, veljajo ti napisi menda le nam in torej naša govorica po italijanskem mnenju je ni nemško narečje. Ko bomo letos odgnali živino s planine, nam bo posebno hudo, in s strahom gledamo v bodočnost, kam prihodnje leto z živino.

★

V Žvabeku je umrla Albina Liendl, stara komaj 28 let. Kot mlado dekle je odšla Lina na Predarlesko v tovarno, kjer si je nakopala težko pljučno bolezen. Domov se je vrnila že težko bolna. Zanimivo je, da je na dan njenega pogreba delavstvo tovarne, v kateri je prej delala, imelo dopolne prosto in je šlo k s. v. maši, ki se je za pokojnico opravila. Doma pa je Lini več duhovnikov in mnogo ljudstva izkazalo zadnje dobro delo krščanske ljubezni.

V St. Jakobu v Rožu so v kratkem pokopali kar dve slovenski korenini: Voričevega očeta Janeza Miklavčiča iz Gorinčič in Hajnžlovega očeta Jožeta Arnejca. Oba moža sta uživala med farani velik ugled kot dobra gospodarja, kot zavedna Slovenca in kot dejavna kristjana.

V St. Lipšu v Poduni je praznoval svojo novo mašo g. Andrej Karicelj ob ogromni udeležbi domačega ljudstva.

V Pulpičah pri Zafranu je nenadoma izbruhnil požar in uničil gospodarske poslopje z vsemi pridelki, pa tudi hišo. Nesreča je tem hujša, ker v nizki zavarovalnici ni nobenega pravega kritja. Mišljajo, da je požar delo zločinca.

V Celovcu je bilo odkrivenih 127 Korošcev s tako imenovanim »krvnim redom«.

Strašna smrt slaboumne žene

V razburjenosti je pograbila svojega najmlajšega otroka in se z njim vrgla v Dravo

Maribor, 28. avgusta. Dravograd in njegova okolica sta vsa pod vtisom strašnega dogodka, ki se je odigral v soboto okrog pol petih popoldne na obrežju in v valovih Drave. Priča temu dogodku je bila posestnica Marija Smolej. Ta ima svojo hišo na levem dravskem bregu v Dravogradu. Od tam je gledala na drugi breg reke ter je naenkrat opazila žensko, ki se je plazila po strmem bregu ob Dravi poleg železniškega mostu, ki vodi iz Dravograda proti Labudu. V naročju je držala večjega dečka, ki se pa je krčevito branil, jokal in kričal. Prosil je mlo: »Mama, oh mama, pusti me, saj jaz nočem v vodo.« V naslednjem hipu pa je ženska prišla do brega, ki strmo in globoko pada proti reki, zavihnila se je in skočila v vodo. Nad njo in otrokom so se zgrnili valovi deroče Drave. Nekajkrat se je žena še pojavila na površju in še tedaj je bilo videti, kako pritiska k sebi otroka, potem pa je izginita pod vodo. Bila je to 39 letna

žena progovnega delavca Ivana Počivavnik z Otiškega vrha pri Dravogradu. Pred štirimi leti je postala umobolna ter so jo poslali v norišnico na Studence, kjer je preživela dve leti. Zdravje se ji je nekoliko vrnilo, pa so jo pred dvema leti izpustili domov. Večkrat pa je tudi sedaj kazala znake blaznosti. Usodno pa je vplivalo sedaj nanjo odkritje, da je njen 12 letni sin izvršil neke tatvine, zaradi katerih so prišli v soboto na njen dom orožniki ter izvršili preiskavo. Ko so našli pokradene reči ter se je na ta način dokazala krivda mladega nepridiprava, je bila mati vsa iz sebe. Pograbila je svojega najmlajšega, 6 letnega sinčka, katerega je imela najrajši, ter zbežala z njim proti Dravi, ki je dober kilometer oddaljena od njenega doma. Vso pot je tekla, otrok pa je moral zaslišati strašno namero matere, pa se je začel braniti in prositi mater, naj ne gre z njim v vodo. Toda mati je ostala neizprosna ter je skupaj z otrokom pobegnila v strašno smrt.

Športne vesti

Za noč je sklical predsednik Jugoslovanske nogometne zveze dr. Andrejevič plenarno sejo zveze, na kateri bodo razpravljali o položaju v našem nogometnem športu. Predsednik dr. Andrejevič je včeraj časnikiarjem izjavil, da bo sedaj po političnem sporazumu med Hrvati in Srbi prišlo prav gotovo tudi do sporazuma v jugoslovanskem nogometnem športu.

Zaradi težkega mednarodnega političnega položaja je odpovedano evropsko veslaško prvenstvo, ki bi moralo biti od 1. do 3. septembra 1939 v Amsterdamu. Evropskega veslaškega prvenstva torej letos sploh ne bo.

Pri študentskem svetovnem prvenstvu, ki se te dni vrši na Dunaju, so bili v plavanju doseženi ti-le rezultati: plavanje na 1500 m prosto: Grof (Madžarska) 20:25,1; 2. Seifrank (Nemčija) 22:03,1; 100 m hrbtino: 1. Schröder (Nemčija) 1:10,7; 2. dr. Lengyel (Madžarska) 1:13,8; 200 m prsno: Balke (Nemčija) 2:43,5; 2. Schulte (Nemčija) 2:51,2; 3. Fabian (Madžarska) 2:53; štafeta 4 krat 200 m: Madžarska 9:41,3; 2. Italija 9:43,5; 3. Nemčija 10:03; 100 m prosto ženske: Pollack (Nemčija) 1:09,2; 2. Golt (Nemčija) 1:10,6; 3. Aos (Madžarska) 1:13,6.

V atletskih tekmovalnih pa je zlasti pomemben rezultat nemškega atleta Müllerja iz Hamburga, ki je v klasičnem peterboju postavil nov svetovni rekord. Müller je dosegel 3868 točk. Prejšnji svetovni rekord je znašal 3824 točk in je bil postavljen l. 1937. v Parizu. Novi svetovni prvak je v peterboju dosegel naslednje rezultate: skok v daljavo 687 cm, met kopja 58,47 m, v teku na 200 m 21,7 sekund, met diska 39,56 m in tek na 1500 m 4:20,8. V teku na 100 m je zmagal Madžar dr. Sir z 10,7 sek., v metu kladiwa Nemeec Jancke z metom 49,71 m, v metu diska je zmagal Italijan Oberroeger z 48,21 m, v teku na 800 m je prišel prvi v cilj z 10 m prednosti v času 1:53,2, v skoku v daljavo je zmagal Italijan Bologna z 709 cm, v teku na 110 m preko zaprek Šved Lundberg z 15,1 sek., najboljši čas v predtekih na 400 m je dosegel Italijan Missoni z 48,3 sek.

Študentsko svetovno prvenstvo. Tek na 200 metrov Connelli (Italija) 21,8, met krogla Stöck (Nemčija) 16,33 m, met kopja Warszewski (Madžarska) 67,37 m, skok s palico Glötzner (Nemčija) 410 cm, tek na 400 m preko zaprek Mayer (Nemčija) 54 sek., skok v višino Person (Švedska) 190 cm, tek na 500 m Sellersman (Nemčija) 15:10,6.

Za finko atletsko prvenstvo je bilo 362 prijavi. Zanimivo je, da se je znameniti finski in svetovni rekord v teku na dolge proge Taisto Mäki prijavil samo za tek na 10.000 m. Mäki bo skušal svoj svetovni rekord v tej panogi izboljšati še pred olimpijskimi igrami. Njegov rekord je 30:02,2. Na tem prvenstvu je bilo navzočih 50 tujih časnikarjev.

Na urušilski meščanski šoli v Mekinjah so pravni izpiti 30. in 31. avgusta ob 9 dopoldne. Vpisovanje je 1., 2. in 3. septembra od 8—12 in od 14—18. K vpisovanju naj prinese učence zadnje šolske priročnike in s 5 din kolikovan, točno izpolnjeno prijavo. Učence, ki se vpišejo na novo, naj priloži tudi krdni list. Otvoritvena služba boja bo 11. septembra ob 8 jutraj. Takoj nato se bo začel pouk. Gojenke morajo biti v zavodu 10. septembra do 17.

Vremensko poročilo

»Slovenskega doma«

Kraj	Barometer- sko stanje	Tempera- tura v °C	Relativna vlažnost v %	Veter (mer. jakost)	Pada- vine mm	vrsta
Ljubljana	763,9	26,4	14,2	83	6	NE ₁
Maribor	763,6	25,4	14,0	90	10	NW ₁
Zagreb	762,6	24,0	13,0	90	0	0
Belgrad	762,6	25,0	16,0	90	1	0
Sarajevo	762,4	21,0	15,0	90	7	0
Vis	760,3	23,0	15,0	80	0	NW ₂
Split	759,6	31,0	19,0	50	3	NE ₂
Kumob	758,0	23,0	18,0	70	5	NW ₁
Rab	761,1	26,0	17,0	60	5	N ₂
Dubrovnik	758,6	30,0	19,0	90	3	NW ₂

Vremenska napoved. Spremenljiva oblačnost in precej toplo vreme. Krajevne nevihte s kratkimi nalivi.

Koledar

Danes, torek, 29. avgusta: Janez Obglavljen Sreda, 30. avgusta: Roza Limanska.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: dr. Kmet, Dunajska cesta 43; mr. Trnkoczy, Mestni trg 4; mr. Ustar, Selenburgova ulica 7.

Na državni realni gimnaziji v Kočevju bo vpisovanje za 1. razred dne 1. septembra od 8 dalje. Primesti je treba seboj zadnje šolske izpričevalo o položenem sprejemnem izpitu, krstni list in potrdilo davčne uprave za odmero šolnine. — Dne 2. septembra se bodo vpisovali učenci za ostale nižje razrede, dne 4. septembra pa za učence V. in VI. razreda. Vnanji petošolci in šestošolci bodo deležni popolne oskrbe za znižano ceno. Dne 5. septembra se bodo vpisovali dijaki z drugih zavodov in zamudniki.

Ljubljansko Narodno gledališče bo vpisovalo za časa jesenskega velesoja v drami in v operi serijo predstav. Drama bo vpisovala tri najuspešnejše velesoja minule sezone, in sicer: Neopravičeno uro, Veliko skušnjavo in Upniki, na plan. Prva dramska predstava bo v nedeljo dne 3. septembra. Operni repertoar bo zasedel sedem večerov, in sicer bo prva predstava že v soboto 2. septembra na dan otvoritve jesenske velesojne razstave, 5. septembra pa bo v operi slavnostna predstava v proslavo rojstnega dne Nj. Vel. kralja Petra II. Na sporedu bodo naslednja dela: Prodana nevesta, Ero, Traviata, Trubadur ter Plesni večer na izvirno slovensko simfonično glasbo, poleg tega še dve operete: Vse za šalo in Pod to goro zeleno. Predprodaja vstopnic bo začela v soboto 2. septembra dopoldne ob 10 v opernem gledališču.

»Slovenjeorilski kmečki tabor« je stanovska prireditelj kmečke stanovske organizacije, manifestacija slovenske narodne in stanovske misli ob severni meji ter se vrši v nedeljo, 3. septembra t. l. po sporedu, kakor je bil objavljen. — Okrajna Kmečka zveza Sv. Lenart v Slov. goricah.

Umetnostno-zgodovinsko društvo v Ljubljani priredi v četrtek, 31. avgusta izlet v Cerkije in Vele-sovo. Odhod s Kongresnega trga ob 2 popoldne. Pri-glasiti se je v trgovini Podkrajšek do četrta do 11 popoldne. Avtobus 20 din.

Na taboru bojnikov bomo dne 3. septembra t. l. vsemu svetu povedali, da smo tudi Slovenci, čeprav maloštevilni, vendar odločno proti vojni. Toda priti morate vsi rodoljubi na tabor, da bo glas čim močnejši.

Proslava kraljevega rojstnega dne. Vsa narodna, kulturna, bojevnika, telesno-vzgojna, humanitarna in gasilska društva mestno poglavarstvo vladno vabi, da se njih predstavniki zanesljivo udeležijo sestanka, ki bo v sredo, dne 30. t. m. ob 18 v veliki dvorani mestnega poglavarstva. Na sestanku bo predložen načrt in po njem urejen razpored proslave kraljevega rojstnega dne 6. septembra, ki naj bo v teh časih res manifestanten izraz ekupnosti, ljubezni, spoštovanja in vdanosti vsega ljubljanskega prebivalstva našemu vladarju Nj. Vel. kralju Petru II.

Za izpolnitev grajskih šanc, ki po načrtih mojstra Plečnika postajajo vedno bolj močnejše in slikovite, je mestna občina pravkar razpisala težaka, zidarska, železobetonska in kanalizacijska dela za zgraditev monumentalnega stebrišča na južni strani. Stebrišče bo nosilo ploščad, od koder bo najlepši pogled na južno stran mesta in vse Ljubljansko barje. Pod stebriščem bo pa prostorna terasa, ki bo pač najbolj sončna v vsej Ljubljani in zato v prvih poljudanskih dnevih silno privlačna zlasti za bolj pri-lezne obiskovalce Gradu, predvsem pa seveda za razposajeni družbi. Odpiranje ponudb bo 7. septembra t. l.

50. rojstni dan obhaja danes v krogu svoje ožje rodbine poznani polic. uradnik Janko Benedičič, vo-dja polic. ekspoziture na ljubljanskem glavnem kolo-dvoru. Želimo našemu zvestemu tovarišu in prijatelju k 50 letnici vse najboljše z željo, da bi ostal v naši sredi še mnogo let zdrav in čil kakor je danes.

Objave ljubljanskega velesoja

Najmarljivejše živalce so čebelice. Njihovo delo in življenje je organizirano tako, da človek kar stmi ob pogledu nanj. Čebele so človeku dobre prijateljice, saj mu nabirajo med in vosek, obenem pa opravljajo važno delo v rastlinskem carstvu, kjer pomagajo rastlinam do oploditve. Po čebelarstvu smo Slovenci med najnaprednejši, šimi narodi. Toda to nas ne sme premetiti, da bi oceli pri doseženih uspehih. Kdor napreduje nazadnje! Tega se morajo dobro zavedati tudi naši čebelarji in tisti, ki jim nalaga dolžnost skrbeti za napredek našega čebelarstva. Prired-nje čebelarških razstav spada gotovo med najvažnejše posle na tem polju. Uprava ljubljanskega velesoja poudarja tudi čebelarstvo vso pr-zornost in tako bomo imeli na letošnji jesen velesojemski prireditvi, ki bo od 2. do 11. sep-tembra, tudi lepo čebelarstvo razstavo. Na nji bomo videli panje in čebelarški pribor, žive čebele, vzorne čebelnjake v miniaturi, polno ga-nituro za kuhanje voska, stikarice, kotel, za-ralnik za vosek, standardizirane kozarce in po-sodo za med, čebelarstvo stroje, starejše po-kane končnice ter priprave in orodje za selek-cije. Paše za oči umnega čebelarja, pa tudi vsi-kogar, ki zna ceniti pomen čebelarstva, bo torej dovolj.

Vzorna stanovanjska kuhinja na gospodinjski razstavi v paviljonu »K« je pravi izraz današnjega časa, ki zahteva veliko kuhinjo, kjer prebije gospodinja večji del svojega časa, kjer ima pod nadzorstvom svoje otroke, kjer se vsi obed, večerja in običajno delo. Enosobna in dvo-sobna stanovanja morajo imeti veliko kuhinjo.

od 2. do 11. sept.
Ljubljanski
velesej

VELIKA KMETIJSKA RAZSTAVA
(semenogojstvo, zelenjad, sadje, cvetje, čebele in med, mleko in mlečni proizvodi, vino, koze, ovce, perutnina, kuni, golobi, ribe, gobe, zdravilna zelišča kmetijski stroji).
Gospodinjstva razstava, akvariji, industrija, obrt.
LEPO ZABAVIŠČE — VELIK VARIETE.
Tekma harmonikarjev 10. septembra.
Nagradno žrebanje. — Številna tepla darila za obiskovalce velesoja.
Polovična voznina na železnicah.

Kmetijsko gospodinjstvo šola v Marjanišču

V začetku novembra se začne osemindesetletni tečaj kmetijsko-gospodinjstvo šole, ki bo trajal 10 mesecev. Učence stanujejo v zavodu, ki je pod vodstvom šolskih sester.

Pouk je teoretičen in praktičen. Teoretični obsega verouk, vzgojstvo, računstvo, slovenščino, kemijo, knjigovodstvo, življnoznanstvo, gospodinjstvo, zdravstvo, vrtnarstvo, sadjarstvo, mlekarstvo, živinorejo in poljedelstvo. Praktično se učence vežbajo v kuhanju in konzerviranju, ročnem in strojnem šivanju, preji in tkanju, pranju in likanju, mlekarstvu in sirastrvu, v vrtnarstvu itd. Učence, ki se žele izvežebati za samostojno vodenje večjih gospodinjstevskih obratov, morejo ostati na zavodu dve leti, da poglobijo in spopolnijo svoje praktično in teoretsko znanje.

Polnolna oskrbina znaša mesečno 450 din. Sprejeta učenka naj vzame seboj obleko in perilo ter obutev, potrebno za delavnik in praznik. Nadalje: dva para rjuh, štiri prevleke za blazino, štiri brisače, štiri servietice, odejo in koc. Perilo je lahko iz domačega platna.

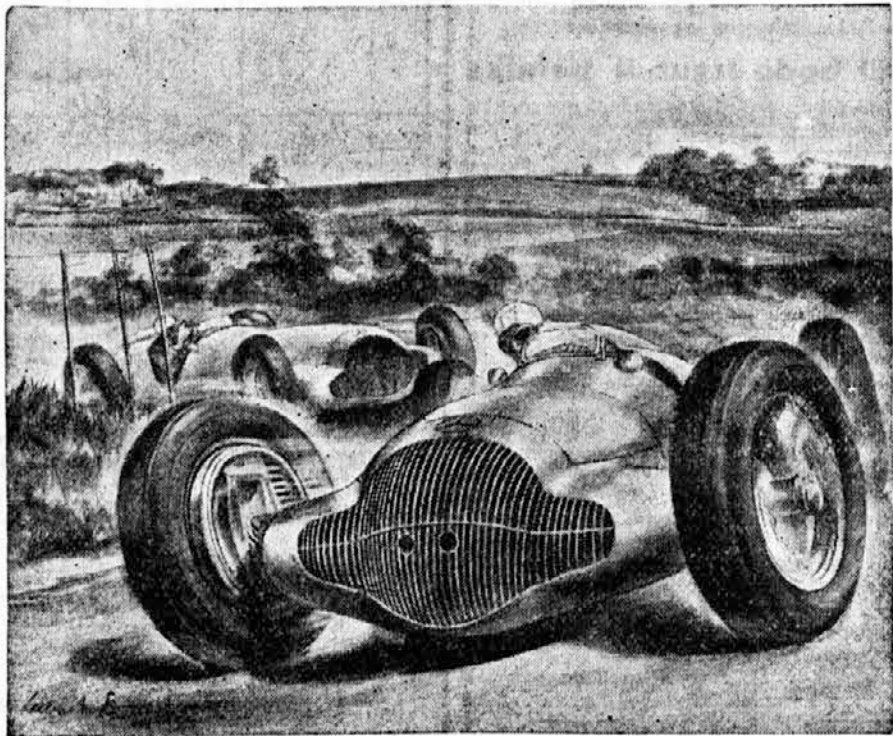
Dekleta, ki hočejo, vstopiti v šolo morajo: 1. dovršiti 16. leto, biti zdrave in moralno neoporečne; 2. predložiti zadnje šolske spričevalo; 3. navesti etan in poklic staršev; 4. predložiti obvezno izjavo a) učenke, da se bo ravnala po hišnem redu, b) staršev ali varuha, da poravnajo stroške šolanja.

V 1. letnik kmetijsko-gospodinjstvo šole se bo letošnje sprejelo 10 učenk. Prošnji za sprejem se naj pridajo sledeče priloge: 1. Spričevalo o zaključnem izpitu nižje gimnazije ali meščanske šole; 2. spričevalo o prav dobrih uspehih; 3. potrdilo, da so stareši kmetovalci; 4. Zdravniško spričevalo; 5. obvezno izjavo kakor zgoraj točka 4.

S temi podatki in prilogami opremljene lastnorčno pisane, nekolikovane prošnje za sprejem naj se pošljejo na vodstvo Kmet. gospodinjstvo šole v Marjanišču v Ljubljani, vsaj do 30. sept. 1939.

3. septembra bodo v Belgradu dozdej

naivečje avtomobilске dirke na Balkanu

Dirkalni avtomobil Mercedes-Benz v boju za »veliko nagrado Francije leta 1938«

Letošnji 3. september bo najpomembnejši dan za avtomobilizem na Balkanu. Na dirkalni progi okoli Kalemegdana bodo ta dan Belgrajčani in številni drugi lahko videli najbolj znane in najbolj priznane avtomobilске dirkače iz vse Evrope. Razen najboljših jugoslovanskih vozačev in našega mladega kadra avtomobilskega športa bo občinstvo na tej dirkalni progi imelo priliko videti tudi letošnjega evropskega prvaka Langa, znana Francoza Mazauda in Grignana, Nemca Caracciola, Italijana Nuvolaria, Nemca Brauchitscha in Müllerja ter druge številne bolgarske, poljske, romunske in belgijske dirkače. Te dirke, ki se prvič prirejajo v tako velikem obsegu v Jugoslaviji in na Balkanu sploh, ne bodo dale samo pobude za razvoj avtomobilizma, pač pa bodo številnemu občinstvu tudi nudile priliko, kot do zdaj na filmskem platnu, videti fantastične brzine in najrazburljivejše trenutke, ko bodo dirkači drveli mimo s hitrostjo nad 100 km na uro.

Pričakujejo, da bodo takšne tekme v Belgradu vsako leto

Ze preteklo leto, ko je nekaj desetstisočev Belgrajčanov opazovalo z največjo napetostjo dirko jugoslovanskih vozačev, ko je zanimanje za avtomobilizem doseglo svoj vrhunec, se je rodila misel, da bi tudi naša prestolnica organizirala mednarodne avtomobilске dirke, pri katerih bi občinstvo videlo tudi celo vrsto dirkalnih avtov in najboljše dirkače iz Evrope. Takoj je bil tudi ustanovljen organizacijski odbor, v katerega so stopili zastopniki »Politike« in »Avtokluba«, in

Italijanski avtomobilski dirkač Nuvolari.

tako se je pripravljalo delo začelo. Nek zastopnik »Politike« je bil večkrat na avtomobilskih dirkah v inozemstvu ter je tako imel priliko priti v stik z najboljšimi avtomobilskimi dirkači Evrope. Obljubili so mu tudi, da bodo prišli v Belgrad.

Edinstvena proga okoli Kalemegdana

Proga okoli Kalemegdana, ki je bila izbrana kot najugodnejša za takšne dirke, bo tako prvič postala pozorišče, na katerem bodo nastopili najboljše evropske dirkače in dirkalni avtomobili najbolj svetovnih znanih. Verjetno je, da bodo na tej izredni progi odslej nastopali dirkači evropskega slovesa in da bo proga okoli Kalemegdana postala mednarodno dirkališče za evropske avtomobiliste. Organizator vseh evropskih dirk, največji strokovnjak za avtomobilizem Dünnemann, je to dejstvo potrdil. Za avtomobilski šport bo na ta način tudi Balkan prava atrakcija.

Proga okoli Kalemegdana predstavlja težaven, obenem pa nenavadno posrečen krog za takšne dirke. To je proga, ki je mnogo lepša od one v Monte Carlu. Belgrajska proga je dolga 2794 m, nekaj metrov daljša kot pa mednarodna avtomobilska proga v Pau-u. Proga v Belgradu pa je mnogo zanimivejša za gledalce, ker jim nudi lepši pregled nad vsem tekom dirke. Belgrad je s temi dirkami posebno letos mnogo pridobil. Prvič zaradi večje udeležbe tujih dirkačev, drugič pa s tem, da letos ni bilo avtomobilskih dirk na Monte Carlu. Tako se bo zanimanje strokovnjakov in ljubiteljev avtomobilskega športa v tem delu Evrope letos preneslo na dirkalno progo v Belgradu.

Pokrovitelj - kralj Peter II.

Priprave za te dirke bodo v najkrajšem času končane. Velika moralna podpora najuglednejših osebnosti, a predvsem našega kralja Petra II., ki je prevzel pokroviteljstvo nad temi dirkami, je mnogo pomagala, da vse pripravljalo delo poteka brez večjih težav. Na vsej progi okoli Kalemegdana je pot temeljito popravljena. Belgrajska občina je žrtvovala tri milijone dinarjev samo za popravilo ceste. Prvič so zdaj posvetili z vso resnostjo pozornost na vprašanje motorizacije v naši državi. Ni dvoma, da je to vprašanje tesno v zvezi z narodno obrambo države. Tudi avtomobilске dirke v Belgradu bodo v tem pogledu služile kot odlično propagandno sredstvo in kot manifestacija za avtomobilski šport in motorizacijo naše države. Kralj Peter ne bo samo kot pokrovitelj, pač pa tudi kot dober avtomobilist in ljubitelj motorizma, osebno prisostvoval dirkam.

Razen avtomobilskih dirk bodo na isti progi

tudi velike motociklistične dirke

Najboljši jugoslovanski motociklisti s svojimi novimi dirkalnimi motornimi kolesi, kakor tudi številni tuji dirkači, bodo izvedli obsežen spored tekmovanja.

Preteklo leto se je ob dirkalni progi v Belgradu, ki ni bila niti tako dobro urejena in zavarovana, nabralo približno 75.000 gledalcev. Za

letos pričakujejo, da bo to število še dokaj večje, najmanj dvakrat tolikšno. Zanimanje občinstva iz notranjosti države za svojevrstne dirkalne avtomobile Nuvolaria, Caracciola, Müllerja in evropskega prvaka Langa je nenavadno veliko. Ti priljubljeni dirkači imajo svoje obduovalce tudi v Jugoslaviji. Res je, da jih je to občinstvo gledalo do zdaj samo na filmskem platnu in spremljalo z vso napetostjo njihove vrstoletne vožnje, pa se je kljub temu nad njimi navdušilo. Prvič jih bo zdaj imelo priliko videti pred seboj. Organizatorji teh dirk s sodelovanjem društva »Putnik« pripravljajo večje število posebnih vlakov, ki bodo vozili v Belgrad. Iz Ljubljane, Zagreba, Novega Sada, Subotice, Niša, Skoplja, Sarajeva in iz drugih krajev se bo pripeljalo v Belgrad na te dirke na tisoče in tisoče gledalcev. Ljubljanski »Putnik« organizira za to priliko dvodnevni izlet v Belgrad. Udeleženci bodo morali plačati le 145 din. čeprav bodo potovali z brzovlakom. Izjemno nizke cene bodo gotovo pripomogle k temu, da bo obisk res obilen. Le na ta način bodo avtomobilске dirke v Belgradu v vsakem oziru uspele. To pa pomeni za našo državo in za naš motorizem nenavadno mnogo. Le na ta način pa si moremo zagotoviti zavidanja vredno mesto v mednarodnem avtomobilskem športu. V kolikor se bo uresničilo upanje, da Belgrad, kakor Pau in Monte Carlo, postane središče avtomobilskega športa s svojo izredno progo, v toliko bo sloves naše države večji v očeh Evrope.

Ženska - krvnik

Pri tej besedi bo morda vzdihnil kak zakonski mož: Oh, saj moja žena je tudi bolj rablju podobna. Vendar tu ni mišljena taka žena, ampak žena, ki je dobesedno rabelj. V znani ameriški letnišnici Sing-Sing je težko zbolel krvnik in rabili so nadomestila. Ker je tudi tam mnogo brezposelnih, se je prijavilo kar 300 oseb, ki so bile pripravljene, da bi spravljale ljudi na drugi svet. Med njimi je bilo tudi pet žensk. In zgodilo se je, da je to mesto dobila ženska, gospodična Elliot. Pravi, da je s svojim mestom kar zadovoljna in da ji ni nič nerodno, spuščati električni tok v nesrečne obsojence, češ služba je služba.

Kakor se zdi, je onstran »luže« še večja stiska za košček kruha. Pri nas najbrž le ni ženske, ki bi sprejela tak odvraten posel.

Urad za izgubljene živali

Po svetu imajo ljudje marsikaj. Imajo tudi urad za izgubljene živali, predvsem pa za izgubljene pse, ker živimo pač v taki dobi, ko je la četveronožec mnogokrat bolj cenjen kakor pa človek. V gotovem oziru lahko rečemo tej dobi tudi »pasje doba«, in se ne bomo ravno mnogo zmotili. Ta urad je ustanovil človek, ki je imel svojega psa zelo rad. Pes se mu je nekoč izgubil in se je vrnil šele čez tri mesece. Ta dogodek je pasjemu ljubitelju vzbudil misel, da bi bilo dobro ustanoviti zavod za iskanje izgubljenih psov, ki ne bi bil samo človekoljubna ustanova, ampak bi tudi nesel, ker je mnogo takih, ki za psa radi posežejo, če je treba, tudi globoko v žep. Kdor torej izgubi psa, gre v ta urad in napiše na list točno vse pasje »osebne« podatke in čaka, da psa najdejo ali pa tudi ne. Iskanje namreč nima vedno zaželenega uspeha in se včasih konča tudi »katastrofalno«. Dobra stran tega urada pa je tudi ta, da živali obvaruje znane »pasje« lakote in slabega ravnanja, ki izgubljenega potepenca kaj rado doleti na takih njegovih podvigih.

Pisan drobiž

O nemško-sovjetskem gospodarskem sporazumu so se zdaj izvedele sledeče podrobnosti: Nemški kredit v znesku 200 milijonov mark bo v prvem letu porabil samo do višine 120 milijonov mark. V podrobnostih je določeno, da bo Sovjetska Rusija naročila poleg tovarniških strojev tudi potrebne stroje za rudnike in pristanišča, za kemično industrijo in za ureditev laboratorijev. Končno bodo izvršili montažo teh strojev z nemškim orodjem in nemškim osebjem. Kar se tiče sovjetskega blaga, ki bo poslano v Nemčijo, gre tu za poljedelske in gozdne proizvode, surovine, polizdelke obrtniških proizvodov ter za izvoz nafta.

Včeraj jutraj je bila končno potegnjena iz morja in privlečena do obale podmornica »Thetis«.

O včerajšnjih manifestacijah članov stranke puščiastih križev v Budimpešti je policija izdala uradno poročilo, ki pravi, da se je ob navzočnosti poslanca te stranke zbralo kakih 200 do 300 članov stranke puščiastih križev pred italijanskim poslanstvom in vzklıklalo Mussoliniju in Hitlerju, zatem pa organiziralo politično manifestacijo. Podobne manifestacije so bile tudi po drugih delih mesta. Policija je razgnala manifestante in prišla 66 oseb, proti katerim je uvedena preiskava.

Norveški ministrski svet je izdal ukrep, s katerim se uvajajo dovoljenja za izvoz vsega blaga, izveniši rib, železne rude in žvepla.

Ameriške tovarne protiletalskih topov so začele z množinsko proizvodnjo topov najnovejših modelov zaradi tega, da lahko izvrše vsa domača in tuja naročila.

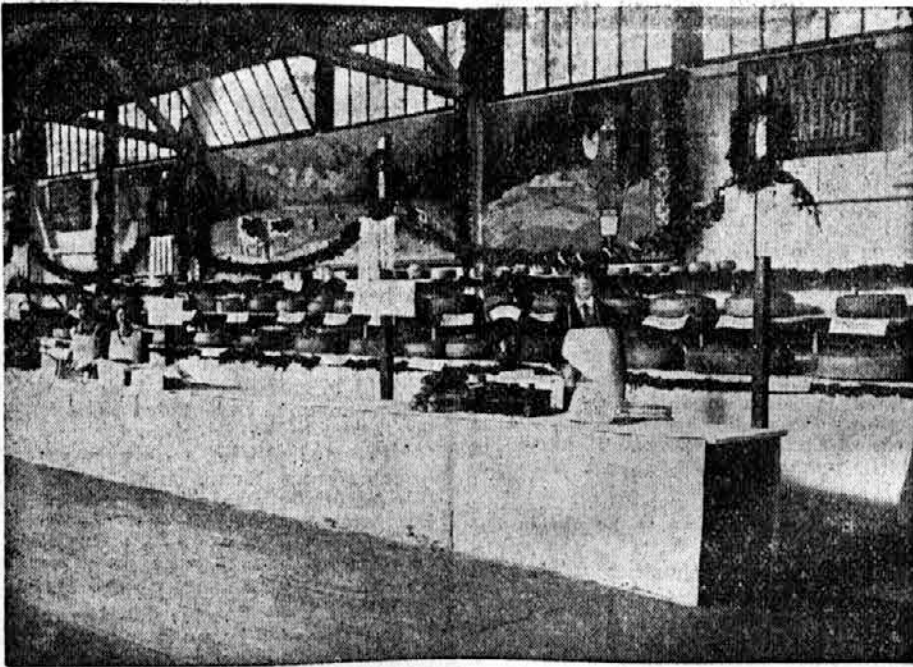
Radio

Programi Radio Ljubljana

Torek, 29. avgusta: 12. Zbrane koračnice slavni skladateljev (plošče) — 12.45. Poročila — 13. Napovedi — 13.30. Kmečki trio — 14. Napovedi — 19. Napovedi. Poročila — 19.30. Deset minut zabave — 19.40. Nac. ura: Ob 90 letnici južne železnice (Ludvik Mrzel, Ljubljana) — 20. Rossini: Viljem Tell, fantazija (plošče) — 20.10. Tuji — naši gostje (g. prof. E. Bojo) — 20.30. Koncert lahke glasbe izvajal Radijski orkester, vmes poje pesnice g. Mirko Premelj — 22. Napovedi, poročila — 22.15. Mojstri harmonike (plošče).

Sreda, 30. avgusta: 12. Vesel drobiž (plošče) — 12.45. Poročila — 13. Napovedi — 13.30. Komorni zvoki (plošče) — 14. Napovedi — 18.3. Mladinska ura: Okrasni vložki (fantazija) (g. Miroslav Zor) — 18.45. Kozaske pesni (plošče) — 19. Napovedi, poročila — 19.40. Nac. ura: Doktrina sola (dr. Miloš Mladenović) Bgd — 20. Bizet: L'Arlesienne (plošče) — 20.10. Za izboljšanje glasbene vzgoje po solah (g. Tavčelj Stanko) — 20.30. Slovenski vokalni kvintet — 21.15. Harmoniko igra g. Vlado Golob — 22. Napovedi, poročila — 22.15. Klavirski koncert gđ. Silve Hračovec.

Četrtek, 31. avgusta: 12. Poslušajmo citraše (plošče) — 12.45. Poročila — 13. Napovedi — 13.30. Koncert slovenske glasbe (Radijski orkester) — 14. Napovedi — 19. Napovedi, poročila — 19.30. Deset minut zabave — 19.40. Nac. ura: Spominj Save Telekije (Valko Petrovič) — 20. Po domače (plošče) — 20.10. Slovensčina za Slovence (g. dr. Rudolf Kolarič) — 20.30. Dvosplovi: ga. Pina Kobay (sopran), ga. Marija Tutta (alt) — 21.15. Reprodiciran simfončni koncert: Brahms: IV. simfonija v e-molu — 22. Napovedi, poročila — 22.15. Veseli zvoki (Radijski orkester).

Razstava sira na jesenskem ljubljanskem velesejmu, ki bo odprt 2. septembra.

Lojze Pajtlar:

BEG IZ TUJSKE LEGIJE

Tolažilo me je pri vsem tem edino to, da so vsi sotrpini prišli sem na novo in da nobeden novinec ni nič boljše opravil, kakor sem jaz.

Prva dva, tri dni je kaporal vsakega mučil, kolikor je mogel. Tisti, ki so imeli že več zapora, so pa dobili delo, pri katerem jih je le malokrat motil. Zato pa je imel dovolj časa, da je mučil novince.

Od tistega dne, ko sem začel s tovarniškim točji kamenje, sem imel tudi hrane dovolj. Celo vino sem dobil, kadar je bil kaporal zunaj zapora, seveda če sem se s etražo prej zmenil. Stražniki so bili sami prejšnji tovarši legionarji iz garnizije. Ti so nas vedno obvestili, kdaj je kaporal zapustil zapor, da smo potem lahko malo počivali.

Kaporal se je izredno počutil v svoji službi. Umrl bi bil, če bi mu odkazali kakšno drugo delo. Poseben užitek je imel, mučiti uboge jetnike in jih poniževati. Igral je velikega gospoda, večjega kot marsikateri seržant. Kadar se je zbralo pri njem kaj drugih podčastnikov, da bi igrali karte, smo si jetniki oddahnili. Toda, Bog ne prizadeni, da bi nas bil on videl počivati pri delu. Na svoji koži smo tudi čutili, ali je imel kaj sreče

pri igri ali ne. Če je posebno veliko izgubil, smo drugi dan hudo trpeli. Če pa je veliko dobil, smo dobili celo vina. On sam je dobival na dan dva bidona (4 litre) vina in še mu je nosil sluga iz skladišča, nazaj pa je prilizil vode. Tako krščeno vino so potem pili legionarji.

Kadar se je kaporal napil, je jetnike gonil ko pse. Po cele ure so morali tehati z nahrbtnikom v krogu. Če je opazil, da ima kdo že krvav hrbet, ga je še vseeno z brkami naganjal naprej, dokler se ni zgrudil. Nato ga je zvelkel v prazno celico. Kdo od jetnikov mu je moral že od praga pljusniti vedro vode v obraz, tako, da je po telesu ves posinel. Potem sta ga dva legionarja odnesla v njegovo celico, če ni mogel hoditi sam.

Kaporal se je rad bahal s svojo postavo. Vsak večer je nategoval gumijasto pripravo in si z njo uril svoje ogromne kite. Nosil je s seboj vedno polno časopisnih odrezkov, ki so poročali o njegovih zmagah na športnih tekmah.

Zapor sam po sebi ne bi bil tako hud, če bi ne bil ta kaporal tako vražji. Kakor sem pozneje opazil — in tudi sam potkusil v Colomb-Becharju, — je bil pa ta kaporal še precej dober. Sicer pa, ka-

kor pravijo vsi legionarji, določajo komandanti nalašč take za vodje zaporov, ki se posebno odlikujejo po surovosti in hudosti.

Ko sem bil ravno dvajset dni v zaporu in zopet pri svojih kamnih, me je kaporal nenadno poklical in mi ukazal, naj zberem svoje reči (gornjo obleko sem pustil v celici) in naj grem z drugim kaporalom, katerega mi je pokazal. Tako sem zaključil svoj prvi beg in prvi zapor v legiji.

Začelo se je novo razdobje mojega legionarstva.

Najprej me je ta drugi kaporal odvedel v skladišče, kjer so bile spravljene moje stvari. Te sem jih pred begom pustil v sobi in so jih spravili v moji odsotnosti v skladišče.

Stopila sva skozi široka vrata v obširno dvorano, ki je imela ob stenah visoke police, naložene z vso mogočo opremo. Nametal mi je moje stvari v odedo, ki sem jo pobral in odšel z veliko culo v svojo prejšnjo sobo. Ker so bili drugi med tem časom na vajah, sem imel dovolj časa, da sem svoje stvari zopet lepo zložil.

Ko so se legionarji vrnili opoldne v vojašnice, so me začudeno gledali, kako da sem dobil tako malo zapora. Saj sem vendar pobegnul!

Začeli so me spraševati o podrobnostih s bega, pa sem jim le prav malo povedal. Tudi popoldne nisem šel na vaje, ker sem imel preste. Zato sem si lahko opral in zašil obleko, ki je še prav

klavarno izgledala. Ni čuda, po tolikih skušnjah.

Drugo jutro pa sem že šel z drugimi vred na ekserciranje.

Precej sem bil zamudil. Ko je seržant opazil, da ne znam nič, mi je dal enega starejših legionarjev, Nemca, naj bi me vadil samega, čisto ločeno od drugih.

Med vajami mi je Nemec pravil, da že vsi vedo, kakšen je bil moj beg in kako sem se zagovarjal. Rus, ki je bil meni za tolačja, je moral vse razbohnati.

Videl sem pa od zdaj naprej, da mi skoraj nikdar ni nihče več rekel žal besede. Vsakdo je hotel biti dober tovarši. Celo kaporal je vedno z lepo besedo rekel, kaj naj delam. Opazil sem tudi, da je marsikatero napako pri zlaganju obleke ali pri popravljanju postelje spregledal. Komu drugemu mi bil vse prevrnil, ali pa ga že kaznoval z »Veo opravo« zvečer.

Prvi beg iz Legije je torej rodil tudi nekaj dobrih posledic k sreči!

V tem času sem dobil od doma tudi slovar in elovnico, tako da sem se lahko ob prostem času učil francoščine.

Poleg mene je epal Francoz, ki mi je ob vsaki priliki rad razložil, česar nisem razumel. Tako sem z vedno večjo lahkoto razumeval povelja, ki so mi bila dana. Bili pa so nekateri fantje že dve leti v Legiji, pa niso razumeli prav ničesar drugega kot povelja, ki so jih elišali vsak dan najmanj stokrat.

Na ekserciru smo se vadili največ s puško: kako jo deneš na ramo in drugo, kakor je podobno v vsaki vojski. Marš je bil enkrat z nahrbtnikom, drugič brez. Pohodi pa so bili vsakokrat daljši, tako da smo zadnje dneve vaj naredili tudi 75 kilometrov v enem dnevu in to v bojni opravi, ki je tehtala 35 kil.

Tudi telovadili smo in to na travniku zunaj mesta. Razen kopalnih hlač smo morali vse drugo odložiti in smo morali teči. Tek na tri ali štiri kilometre tja in nazaj in to v decembru in januarju mesecu, ko je zelo mraz, posebno zjutraj, ni bil šala. Zato se je marsikdo prav nevarno prehladil. Ko smo se vrnili v vojašnico, smo ekoraž vsi kašljali — v Afriki.

Strelišče smo imeli zunaj Saide med dvema hriboma, kjer je bil zelo pripraven teren. Streljali smo s puškami in s puško mitraljezo ter s težkimi strojnimi. Vadili smo se tudi v izstreljevanju ročnih granat.

Pred streljanjem so poleg nas položili določeno število nabojev. Po končanem streljanju je moral vsakdo posebej oddati enako število praznih patronov-čaur. Če si pa kakšno čauro zgubil, kar se je zelo lahko zgodilo, si bil občutno kaznovan.

Naša plača je znašala vsakih štirinajet dni 3.50 franka. Razen tega smo dobili 35 frankov vsakih 14 dni izplačanih od druge nagrade 500 frankov. Tretjo nagrado po 500 frankov pa prejme vsak legionar vedno, preden zapusti Legijo.